

Fatilou M

HETPALEIS &
MARTHA!TENTATIEF /
BART VAN NUFFELEN

Een sprookje in jongerentaal

Mia Vaerman

Gezien op 18 april 2025
hetpaleis, Antwerpen

‘Fatilou M.’ is een sprookjesachtig verhaal, verteld in de ‘onaffe’ taal van jongeren vandaag en gesitueerd in de onvolmaakte wereld van nu. Die betrokkenheid laat zich levendig voelen in de interactie tussen live spel en geprojecteerde filmbeelden op scène, én ook bij het publiek in de zaal. Iedereen heeft behoefte aan hoop in deze bange dagen.

22 APRIL 2025

Voor het groene scherm schikt Rena (Ahlaam Teghadouini) nog maar eens de bladeren van een kartonnen cactusplant en herzet de scheef ineengeknutselde schemerlamp. Ze plakt wat tape links en rechts op de speelvloer en doodt de tijd tot de zaal volloopt. Ze ziet er een stoere meid uit, met ruim zittend T-shirt over de brede kaki broek en een pet omgekeerd op haar krullen. Dan steekt ze bruusk van wal in een pikant taaltje dat de toon zet: “Ik ben hier om te vertellen over een meisje die noemt Fatilou. Vorig jaar die kwam in ons klas, zomaar in da midden van da jaar”. ‘Die’ is het wonderwezen van een meisje dat komt binnenwaaien in de Spectrumschool van Deurne en daar de boel op stelten zet, maar dan op de meest positieve manier.

Als na de intro een wisselwerking start tussen de actrice en de filmopnames met (echte) leerlingen van de school, komt de vaart in het verhaal. Op het scherm verschijnen de jongeren dan eens samen, dan elk apart, en ontspint zich het gebeuren: Fatilou M. stapt op een februaridag de klas in. Ze is ‘anders’ dan de rest. Anders is hier niet een gekleurd meisje in een bende van witte leerlingen, maar een verrassend zachtvaardige creatuur. Haar hoofd is bedekt, en de leraren bevelen haar niet om die muts af te doen. Hoe kan dat? Zonder brutaliteit of schroom maakt ze contact met iedereen, en wint een voor een de harten van de klasgenoten. Rena, de onverschrokken met de grote mond, verliest prompt haar status van *boss* over de bende en krijgt het met haar aan de stok. Maar zoals dat gaat in sprookjes en andere verhalen voor niet-volwassenen, worden ze uiteindelijk elkaars beste vrienden. Tot Fatilou weer verdwijnt. Intussen is alles veranderd: de saaie tijd op de schoolbanken voor de klasgenoten is er

wonderwel zoveel beter, vrolijker, lichter op geworden. Voor hen wel.

Het raamverhaal is dat de leerlingen uit eerbetoon aan Fatilou M. een film over haar maken en alle rollen, ook die van leraar, moeder en directeur, op zich nemen. Fatilou zelf wordt gespeeld door Prisca-Agnes Nishimwe, die het hele project mee inzette en samen met Michiel Van Cleuvenbergen ook de muziek maakte. Ze verschijnt alleen als schaduw in beeld: vanachter het groene scherm gaat ze in dialoog met Rena, maar je ziet enkel haar silhouet en daardoor blijft ze een mysterieus personage. Een mooie scenografische vondst.

De maquettes voor het decor van film én voorstelling werden door de leerlingen en leraars van de Spectrumschool gebouwd.

De Spectrumchool in Deurne bestaat echt. Leerlingen leren er beroeps- en arbeidsvaardigheden. Iedereen kan er aan boord - maar meestal gaat het om jongeren die volgens het gekende watervalsysteem daar belanden. Een paar jaar terug schreven leerlingen uit die school nog samen met Ruth Lasters het gedicht *Losgeld*: een protestgedicht om meer aandacht en respect te vragen voor de vakman en de vakvrouw in onze samenleving. Het gedicht werd geweigerd en Ruth Lasters stapte op als stadsdichter van Antwerpen.

In 2022 startten Nishimwe en Bart Van Nuffelen het onderzoeksproject dat leidde tot deze theatervoorstelling. Van Nuffelen baseerde het script van de film op zijn observaties op de Spectrumschool en probeerde de omgangswijze, het taalgebruik en de leefwereld van de jongeren zo goed mogelijk te benaderen. Het is hun verhaal geworden en de voorstelling wilde dan ook expliciet een megafoon zijn voor de stem van die jongeren.

Bij het lange creatieproces werd een uitgebreide ploeg van makers ingezet: naast Van Nuffelen en Fien Leysen als theaterregisseurs, werkten drie scenaristen en filmregisseurs aan de opnames: Anthony Nti (bekroond en genomineerd voor een Oscar met zijn kortfilm *Da Yie*), Chingiz Karibekov en Remy M. Ndow. De maquettes voor het decor van film én voorstelling – het klaslokaal met kartonnen stoeltjes en lessenaars, de omgeving met straten en lantaarns, hoge flatgebouwen, een ziekenhuis, ... - werden door de leerlingen en leraars van de Spectrumschool gebouwd. De esthetische stijl van de film is heel specifiek en heeft zelfs een inhoudelijk aspect: hoe ruwheid en onafheid toch poëzie kunnen creëren, en hoe die animatie-achtige *vibe* bijna een (auto)documentaire van het hele sprookje maakt. Het is een zoveelste (geslaagde) poging van de Martha's om met niet-spelers de stad te verbeelden in al zijn directe aanschouwelijkheid en complexiteit. Gaaf ook: de tekst werd gecorrigeerd op taalgebruik door de leerlingen van het 7de jaar auto-elektriciteit.

Het levendige verhaal past perfect bij de speels chaotische realiteit van een bende jongeren in een klas.

Toegewijde inzet op alle niveaus dus, en het resultaat is ernaar. De zeven studenten (Samira El Azzouti Aberkan, Fathi Hasan Mohammed, Marcelrita Makdonald, Najma Mustaf Mohamed, Manon Proost, Elizabeth Sucacueze, Jayh

With, Roxiha Urban Llanchelian) komen met bakken pit en charme in beeld. Soms oogt het geheel overweldigend: terwijl voor het scherm Rena de opeenvolgende scènes tot een geheel breidt, verschijnen achter de maquettes de in close-up gefilmde leerlingen. Ze manipuleren met hun vingers de krakkemikkige meubeltjes vanachter de raampjes en van boven frêle papieren muren van het kleine decor. Maar daardoor krijg je wel een erg geanimeerd verhaal, dat perfect past bij de speels chaotische realiteit van een bende jongeren in een klas. Met een grote naturel zet Teghadouini eerst de rebelse meid neer en later de gevoelige tiener - als Fatilou haar kwetsbare aard naar boven puurt. Een mooi moment is dat met een tekst die je mee naar huis neemt:

Omda gij ...

ni lastig zij

Ni slecht

Ni irritant

Maar wel heel boos

En onder boos zit verdriet

En onder verdriet zit kracht

Veel kracht

En wil

Teghadouini hanteert de soms erg grappige tussentaal met flair. Ze ontdekte hoe ‘de kern van deze jongerentaal in het delen van emoties zit. En dat is iets dat we allemaal herkennen’. Haar presence en directheid versterken die inleving nog.

In een interview voor De Standaard discussieerden Joke Hermsen en Tommy Wieringa onlangs over hoop en wanhoop. Met grote namen uit de filosofie beargumenteren ze hoe ze hun leven en de wereld betekenis proberen te blijven geven. Ondanks alles. Laat dat nu precies zijn wat de voorstelling *Fatilou M.* met verve doet. Alleen niet in volwassenen- maar in jongerentaal.

Zonder teveel prijs te willen geven: de voorstelling eindigt behoorlijk emotioneel. Ook al om de schoonheid waarmee de ‘echte’ jongeren in beeld komen. Bepaalde scholen mogen dan een negatieve reputatie hebben, deze leerlingen tonen wat ze in hun mars hebben. “Soms hebt ge de wind mee, soms hebt ge de wind tegen”, zo leerde Fatilou M. hen. En heel soms geeft de wind zelfs vleugels. Want met de kracht van dit theater veert de zaal recht in een golf van ontroering.